

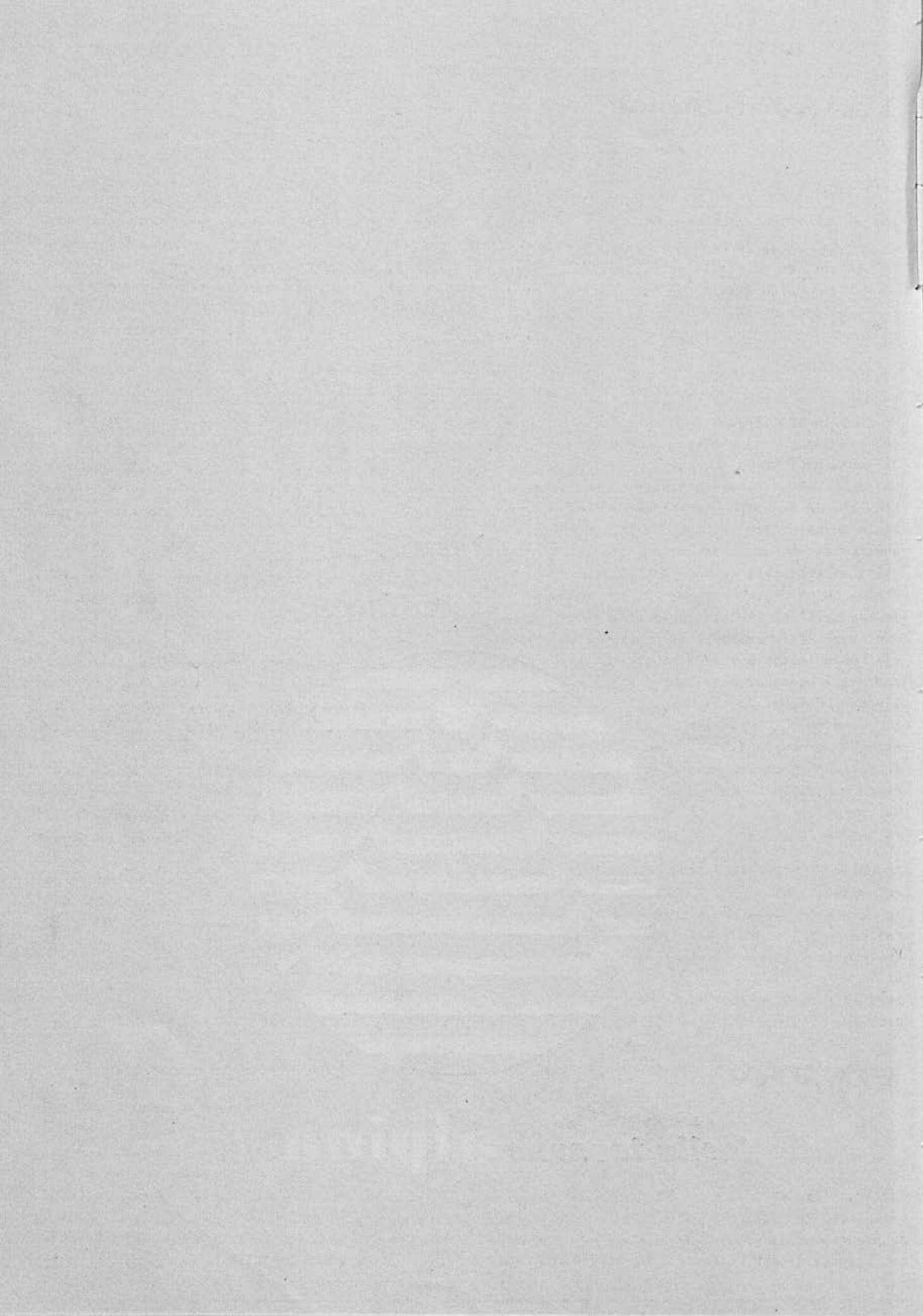
DELO ŽIVLJENJE

letnik 10

številka 8

glasilo tovarne **alpina** žiri

KDAJ SE JE ZAČELO

(Ob 30. obletnici vstaje)

Če rečemo, da se je boj slovenskega naroda začel takrat, ko je počila prva partizanska puška, bo to samo delno držalo.

Lahko bi tudi rekli, da se je ta boj začel že z ustanovitvijo Osvobodilne fronte, te množične politične organizacije, brez katere ne bi bilo partizanstva.

Vendar pa ne smemo pozabiti, da Osvobodilne fronte ne bi bilo brez Komunistične Partije, ob razpadu bivše Jugoslavije edine nacionalne sile, ki je imela svoj trden program in strnjene vrste prekaljenih revolucionarnih kadrov.

Prav to, da je jedro Osvobodilne fronte predstavljala Komunistična Partija, je pritegnilo v boj množice slovenskih ljudi vseh slojev, saj so vedeli, da komunisti ne bodo dovolili povratka na staro, ko bo okupator izgnan.

Ta Komunistična Partija pa je prej rabila skoraj dve desetletji revolucionarnih izkušenj in iskavanja svoje lastne poti, da bi si okrog leta 1936 zastavila trden program, sprejemljiv za najširše ljudske množice, in si oblikovala novo vodstvo, ki je na čelu s tov. Titom ostalo v domovini kljub najhujšemu monarhofašističnemu terorju. Le tako je bila sposobna opozarjati na nevarnost fašističnega napada in se pripraviti na vodenje poznejše vstaje.

Pa vendar tudi to ni bil prvi začetek.

Spomnimo se bojev delavskega razreda še pred prvo svetovno vojno in stoletnih bojev za obstoj in priznanje slovenskega jezika in narodnosti. Kaj pa kmečki upori? Ali pa boji naših prednikov proti tujim zavojevalcem že kmalu po naselitvi?

Skratka, boj Slovencev za samostojnost in boljšo družbeno ureditev traja že tisoč let.

PO PRVEM POLLETJU

Poslovno leto 1971 smo v planu napovedali za optimistično in uspešno. Naslanjali smo se pri tem na predvidene gospodarske spremembe in na notranjo pripravljenost kolektiva, da take naloge zmore.

Vstaja 4. julija 1941 in narodnoosvobodilna borba, ki se je potem razplamtela, je samo ena od etap tega tisočletnega boja, vsekakor najslavnejša, pa tudi najuspešnejša, vendar ne zadnja.

Po zmagi nad okupatorjem smo morali sprejeti nove, res da ne krvave, vendar nič manj težke borbe za obstanek in napredek. In to na več frontah hkrati: proti vojnemu opustošenju in podedovani nerazvitosti dežele, proti ostankom prejšnjega vladajočega razreda, proti imperialistom na naših mejah in nazadnje še proti vsiljevanju tujega modela socializma.

Nato smo se spoprijeli s protislovji, ki jih poraja socialistični družbeni sistem: odločili smo se za preureditev v samoupravno socialistično družbo.

To kar smo že dosegli ni malo. Vendar nam pred kratkim sprejeta dopolnila zvezne ustave odpirajo še nove vidike napredka in še širšo samoupravnost.

Šal je od ideje do njene uresničitve toliko težav, vse preveč zlasti subjektivnih, ki se jih ne da premagati na hitro, ne zlahka, pogosto pa tudi ne brez žrtev.

Da smo danes samostojna država, ki si sama išče svojo pot, je zasluga tistih stotisočev ljudi, ki so bili zatirani, ki so delali za slabo plačilo, ki so se bojevali in umirali, bili lačni in strgani, toda ponosni in zvesti skupnim ciljem. Predvsem pa so bili složni.

Sloga je potrebna tudi v sedanji fazi revolucije. Medsebojne razprtije so vedno le brezplodno izčrpavale lastne sile in s tem koristile sovražniku.

To bo veljalo tudi za tiste borbe, ki nas še čakajo, pa naj bodo politične ali ekonomske ali pa oborožen odpor tujemu napadalcu. Revolucija nima konca.

STOJAN PERTOVT

Imeli smo trden namen, da se v celoti posvetimo stabilizaciji našega gospodarstva in v največji meri zaostriamo našo poslovno prakso. Polovica leta je težko karakteristično razdobje, je pa pri našem delu čas, ko ugotovimo, kako smo ga koristno uporabili in kaj prigospodarili.

Navajeni smo iz leta v leto ocenjevati prvo polletje kot slabši del leta, to se pravi, da je bila običajno za nami manj izdatna sezona prodaje in izvoza. Letos smo toliko uspeli, da smo poslovne cilje spremenili, jih časovno vskladili in

bolj pazili nanje, tako, da je bil tudi uspeh precej boljši. To so ene strani dela. Po drugi strani pa smo ravno v tem času imeli pomembne družbene posege, ki so nas nemalo presenetili in so bistveno vplivali na nadaljnje poslovanje. Sprememba vrednosti denarja napram tujim valutam, omejitve uvoza, dražji uvoz, slabša stimulacija izvoza, zamrznitev osebnih dohodkov, družbeno dogovarjanje, so bili spet novi pojmi.

Ni bilo mogoče kar naenkrat spremeniti način doseganja dela. Vrsta internih ukrepov, ki so temu sledili, so lahko delno omilili prizadetost kolektiva. Poskušali smo napraviti veliko, da bi ne bilo prehudega zastoja. Strokovne službe so se močno prizadevale, da vskladijo svoje delo v prid novim, težjim pogojem.

Z letošnjim letom smo naše samoupravljanje razširili in trdneje organizirali. Številni novi odbori so vsak na svojem področju prizadevno delali. Opazili smo, da se je nova, sodobnejša oblika samoupravljanja pokazala učinkovita in da smo hitro prebredli začetne težave.

Potrebno bo v kratkem času pripraviti poslovniške za posamezne odbora, da bo delo potekalo hitreje in bolj organizirano.

Kratek prerez poslovanja do konca junija letos pa je tak:

Količinska proizvodnja je porasla v primerjavi z lanskim letom za 20,7%, vrednostno pa celo za 48,3%. Vrednostni porast je tudi na osnovi podražitve materialov. Proizvodnjo bi lahko ocenili za uspešno, škoda, da je bil vmes prevelik procent slabših izdelkov.

Na domačem tržišču smo v tej sezoni dosegli dobre rezultate. Občutno smo zmanjšali zaloge. Količinsko smo prodali preko 20% več, vrednostno za 40%. Bila je tudi splošna konjunktura. V izvozu smo prav tako dosegli zelo lepe uspehe. Letni plan smo dosegli za 56%, kar je za ta evidentni čas izjemni uspeh.

Da smo lahko dosegli tako spodbudne rezultate, je vzrok predvsem v sistematičnih pripravih in

dobri povezavi med službami. Res je, da smo imeli izredne težave z uvozom, s kratkimi dobavnimi roki, s stalnimi spremembami in s pomanjkanjem obratnega denarja, smo pa le na koncu tega obdobja ugotovili, da smo kljub velikim težavam precej dosegli. Treba je poudariti, da se je ves kolektiv zalagal in trudil ter da bo treba tako nadaljevati.

Tudi v investicijski politiki smo precej napravili. Odprt je bil prenovljen sodobni obrat šivalnice v Gorenji vasi, vršijo se stalne naložbe v opremo in modernizacijo, vršimo adaptacije trgovin. V tem času je bilo odprtih nekaj novih trgovin.

Bilančni podatki so skupni za proizvodnjo in za mrežo. Izgledajo pa tako:

Materialni stroški so znatno porastli, amortizacija smo napram lanskemu istemu času povečali več kot za enkrat, zaloge nedovršene proizvodnje smo zmanjšali.

Dohodek je večji za 44%, celotni dohodek je večji za 51%, za osebne dohodke smo porabili 43% več mase kot lanski isti čas, ostanek dohodka pa je za 90% večji kot lansko leto v prvem polletju. Število zaposlenih v celotnem podjetju se je povečalo za 8,4%.

Teh nekaj podatkov zgovorno priča, da se moramo držati začrtane poti. V času, ko so objektivni pogoji dela (stalne gospodarske spremembe, spremembe valute, pomanjkanje denarja pri bankah) zelo teški in predvsem zelo selektivni, je naše poslovanje lahko uspešno, če bomo imeli pravo stabilizacijsko politiko, ki preveva zaupanje, naslonitev na lastno moč in dosledno izpolnjevanje nalog. Smo pri popolni odgovornosti, ki naj bo osnovni pečat dela in odnosov. Politika podjetja kot je ALPINA, ki ima skozi 1400 članov, mora biti politika sodobnega poslovanja, pri kateri so popolnoma brzđani individualni interesi. Polletno zadovoljivo delo nas je lahko le prepričalo, da smo z načrtnim poslovanjem kljub velikim težavam le uspešni in to nam vlija novi optimizem.

I. REJC, dipl.oec

SAMOUPRAVNI SPORAZUM SPREJET

Delavski sveti 11 tovarn usnjarsko predelovalne industrije iz Slovenije so v začetku tega meseca sprejeli samoupravni sporazum o merilih za delitev dohodka in osebnega dohodka. Pooblaščen predstavniki teh podjetij so tako lahko podpisali to dolgo pripravljano in pomembno listino.

Ob podpisovanju sporazuma je bila 5. t.m. v tovarni "Peko" Tržič majhna slovesnost. Predsednik delavskega sveta "Peka" je kot gostitelj orisal kako je potekalo sporazumevanje in poudaril pomembnost sprejetega sporazuma ne samo za delovne kolektive, ki jim sporazum izenačuje start v delitvi osebnih dohodkov, ampak tudi za

stabilizacijo našega gospodarstva.

Tudi drugi govorniki so poudarjali pomembnost sprejetega sporazuma in željo, naj bi bil to šele začetek sodelovanja v tej panogi.

Predstavniki republiškega odbora Sindikata delavcev v industriji in rudarstvu tov. Jože Sinčič pa je še posebej poudaril, da je bil naš sporazum pripravljen med prvimi v Sloveniji in da je republiški odbor sprejel brez bistvenih pripomb, tako da so ga mnoge druge panoge potem uporabile kot vzorec za svoje sporazume. Pohvalil je delo strokovne komisije, ki je pripravljala sporazum, ker je iskala originalne rešitve in ni poskušala podtakniti dvomljivih "meril", ki bi pozneje omogočila divjanje osebnih dohodkov preko družbenih norm.

Poleg našega podjetja so ta sporazum sprejeli še: GALANT Ljubljana, Industrija obutve Novo Mesto, JADRAN-CICIBAN Miren pri Gorici, JELEN Tolmin, LILET Maribor, PEKO Tržič, PLANIKA Kranj, TOKO Domžale, TORBICA Ljubljana in TRIO Tržič.

Prijavilo pa se je že tudi precej obrtnih podjetij iz te panoge, ki bodo lahko pristopila k sporazumu potem, ko bo verificiran pri republiškem sekretarijatu za delo.

Sporazum bo končno veljaven, ko bo opravljena omenjena verifikacija. Računamo, da bo verificacijska komisija izdala svojo soglasnost do konca tega meseca, tako da bodo osebni dohodki v naši panogi v septembru tega leta že sproščeni in jih bomo lahko izplačevali glede na dosežene rezultate dela.

STOJAN PERTOVT

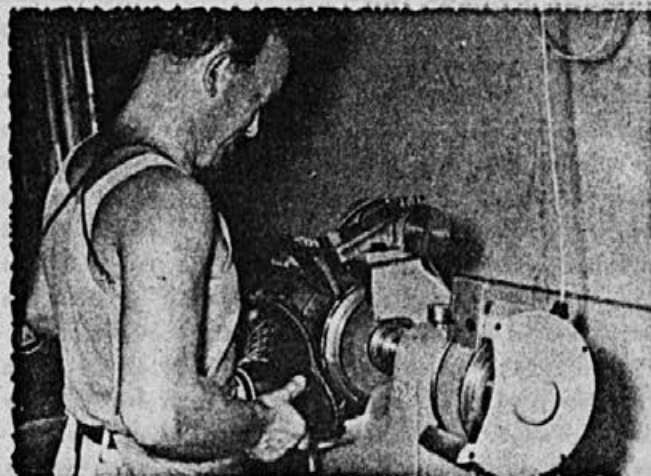
25 let razvoja usnjarsko predelovalne industrije jugoslavije

Usnjarsko predelovalna industrija po svoji dejavnosti zajema predelavo vseh vrst surovih kož in proizvaja finalne izdelke iz usnja in v zadnjem času tudi iz umetnih materialov. Ta industrijska panoga je predstavnik industrije, ki zadovoljuje osebno potrošnjo. Njen razvoj je tesno povezan z dvigom življenjskega standarda in nivojem zadovoljevanja potreb prebivalstva. Za njen nadaljnji razvoj bosta prav gotovo tudi v bodoče vplivala dva faktorja:

1. Večja potrošnja obutve in galanterije na domačem trgu z vzporednim dvigom življenjskega standarda.
2. Posvetiti bo treba še večjo skrb energičnemu izvozu in večjemu vključevanju v mednarodno delitev dela.

Na področju SFRJ se je predelava surovih kož in usnja pričela v obrtniškem smislu, že precej zgodaj. Bogastvo smrekovih in hrastovih gozdov ter veliko ustreznih voda je omogočilo vegetabilno strojenje usnja in ustanavljanje majhnih usnjarn. Saj je še do nedavnega bilo strojeno usnje glavna surovina za čevljarje in galanteriste. Šele med obema vojnama, ko se formirajo že večji usnjarski obrati, se je pričelo s krom strojenim usnjem. Pred drugo svetovno vojno je

bilo v Jugoslaviji okoli 100 večjih in manjših obratov za strojenje usnja. Skupna kapaciteta je bila 52.000 ton surovih kož. Prav gotovo je bila ta številka večja, saj manjša podjetja niso pošiljala podatkov o svoji proizvodnji. Treba je omeniti, da je v predvojni Jugoslaviji zaviral razvoj te industrije in večje proizvodnje obutve čas gospodarske krize v letih 1929 - 1933.

V času polindustrijske proizvodnje

Prvo industrijsko proizvodnjo obutve zasledimo v Jugoslaviji po letu 1910, ko prične v Tržiču obratovati tovarna "Peko". Takoj po prvi svetovni vojni pa prične obratovati še naslednje tovarne čevljev: Mira-Beograd, Astra-Zagreb, A.D. - Niš. Poleg omenjenih so v tem času še drugi polindustrijski obrati v Apatinu, Zagrebu, Beogradu, Subotici, Kranju, Žireh, itd. Leta 1931 je pričel organizirati v naši državi svoj industrijski obrat - kombinat "svetovni kralj" čevljev BATA. Pojav tega giganta naše stroke na ozemlju Jugoslavije je prinesel pred oči takratni obutveni industriji jasno sliko, da mora hitreje pospeševati industrijsko proizvodnjo čevljev, če bo hotela biti vsaj delno konkurenčna. Obenem pa je sprožil pojav Batovih proizvodov na našem trgu ustanavljanje številnih obrtniških delavnic, ki so bile sposobne takoj preorientirati proizvodnjo čevljev zahtevam trga. Leta 1940, je že znašala celokupna proizvodnja usnjene obutve za široko potrošnjo 4.288.000 parov. Od te količine je 50% izdelal industrijski veleobrat Bata v Borovu.

Stanje po osvoboditvi: Vojna opustošenja druge svetovne vojne tudi niso šla mimo naše usnjarsko predelovalne industrije. Močno je padel fond živinoreje in s tem je nastalo pomanjkanje surovih kož za naše usnjarne. Po ocenah strokovnjakov je padlo stanje govedoreje na 51%, prašičjereje na 43% in ovčjereje na 54% napram letu 1939. Posledica padca živinoreje je bila, da smo morali takoj še povečati uvoz surovih kož napram predvojnemu uvozu. Zlasti se je povečal uvoz težkih govejih kož.

Čas obnove in petletnega plana je prinesel usnjarski industriji veliko različnih preobratov. Od povečanih kapacitet posameznih usnjarn, do zapiranja raznih usnjarskih obratov in odpiranja novih specialnih tovarn usnja kot so usnjarne za svánjsko usnje na Vrhniki in v Kamniku ter tovarna za strojenje kož drobnic v Bitoli in še drugih podobnih obratov (Otočac, Gračac, Ivangrad). Obutvena industrija pa je leta 1946 kljub pomanjkanju materiala že izdelala 4 milijone parov usnjene obutve. Okoli 3 milijone parov obutve pa so izdelale še obrtniške delavnice in manjše zadrage. Industrijsko se je proizvajala obutev leta 1946 v 25 tovarnah. Tudi v obutveni industriji je prišlo po letu 1946 do raznih sprememb. Pričela so se razna združevanja manjših delavnic in obratov in nabavljanje raznih novih in rabljenih strojev na račun reparacij in do leta 1948 nakup novih strojev v Čehoslovaški. Zaradi tega in uvedbe novih metod dela ter velikega elana delavcev je znatno porasla proizvodnja. Saj že leta 1949 zabeležimo, da je naša obutvena industrija izdelala 9.141.000 parov usnjene obutve za široko potrošnjo.

Povprečni letni porast proizvodnje do leta 1950

je znašal 24,2%.

V letih 1951-1955 že lahko zasledimo delno stagnacijo porasta proizvodnje. Vzroki za stagnacijo porasta so bili: zastareli stroji, prehod na bogatejši asortiman proizvodnje in prenehanje administrativnega vodenja proizvodnje oz. gospodarstva. Važna karakteristika razvoja v tem obdobju je vzpostavljanje novih odnosov zasnovanih na samoupravljanju. Obdobje od leta 1956 - 1965 nam prikazuje povprečni letni porast proizvodnje za 12,8%. Za to obdobje je značilen prvi uspešen prodor na tuja tržišča. V tem času so skoraj v vseh obstoječih tovarnah pristopili k rekonstrukciji in mehanizaciji proizvodnje. Zgrajenih pa je bilo tudi večje število popolnoma novih tovarn v bratskih republikah. V obdobju 1956-1965 zasledimo tudi največja investicijska vlaganja, posebno leta 1960, ko so znašala 108,3 milijone dinarjev.

S takim elanom smo delali takoj po osvoboditvi

Četrta etapa od leta 1966 - 1970 ponovno pokaže delno stagnacijo porasta proizvodnje. Vzroki so izraz sprememb v strukturi celokupne potrošnje, uvoza obutve in prilagajanja gospodarjenja novemu sistemu, ki se je pričel z uvedbo gospodarske reforme v II. polovici leta 1965. Fizični obseg proizvodnje v teh letih poraste samo za 1,2%.

Obdobje razvoja poslednjih 5 let je žilava borba za tržišče v pogojih polne odprtosti trga in močne konkurence. Zato lahko govorimo, da smo si v tem obdobju kljub delni stagnaciji porasta proizvodnje pridobili velike izkušnje v pogledu gospodarjenja in okrepili kadrovske in organizacijske plat naše panoge.

Povzetek pripravil
VLADIMIR PIVK

Pripis uredništva: Meseca maja letos se je vršil na Bledu III. nacionalni kongres združenja usnjarjev, čevljarjev in galanteristov SFRJ. Uredniški odbor našega glasila se je odločil, da priobčimo povzetke nekaterih referatov na tem kongresu. Danes objavljamo delni povzetek referata dipl.oec. Dragana Tomiča "25 godina razvoja kožarsko preradjivačke industrije Jugoslavije."

Novice iz kadrovskega oddelka

Že je minil mesec julij, ki nam je tudi v kadrovske zadevah prinesel nekaj sprememb. Na novo smo zaposlili 17 delavcev, z delom pa je prenehalo 8 delavcev. V posameznih obratih so te spremembe naslednje. V obratu v Žireh so nastopili delo: Gregorač Jože - PK delavec, Eržen Andrej in Erznožnik Ciril KV čevljarja, More Antonija in Osredkar Cecilija KV prešivalki, Bogataj Vinko, Pivk Peter, Likar Milan in Albreht Vinko NK delavci. Mlinar Franc, prodajalec, je bil premeščen iz prodajalne Kranj v prodajno službo za poslovanje potujoče trgovine. Z delom pa so prenehali: Mohorič Ema NK delavka v šivalnici, Jurca Marija ekonomski tehnik, Sršen Drago gradbeni tehnik in Mravlje Stanko VK čevljar.

V obratu v Gorenji vasi sta nastopila delo Čehovin Bogomil in Jenko Vincenc, delo pa je prenehala s samovoljnim izstopom z dela Marija Kalkan.

IZLET NA GORJANCE

Kot je že v navadi, je tudi letos naš sindikat organiziral med kolektivnim dopustom več skupinskih izletov z avtobusi. Škoda, da je bilo premalo zanimanja med zaposlenimi, tako, da je letos nekaj prog celo odpadlo.

Naš avtobus je že ob petih odpeljal izpred Alpline preko Rovt in Logatca. Želja vseh je bila, da bi se srečno vrnili.

Vreme je bilo oblačno, zato je bila vožnja prijetna, ker ni bilo vroče. Prva postaja je bila v Logatcu, nato v Trebnjem, - malo dalj časa pa smo stali v Novem mestu. Ogledali smo si kraj in neko staro cerkev. Poudariti moram, da je zelo škoda, da na teh naših izletih nimamo bolj izkušenih vodičev, največkrat tudi oni sami prvič potujejo in spoznavaajo kraje. Lahko bi si ogledali marsikatero znamenitost iz zgodovine, saj jih ohranja vsak kraj. Od Novega mesta in od koma se premikajoče zelene reke Krke smo se poslovlili in se odpeljali proti našemu cilju, proti Gorjancem. Dobre volje in razpoloženi smo peli o lepi Dolenjski, o vincu in brajdah, ki so nas pozdravljale iz strmih bregov. Skoraj zavedali se nismo, pa smo že bili čez Gorjance v Beli krajini. Lepoto Gorjancev nismo občutili - se

Tudi prodajna mreža je imela v preteklem mesecu več sprememb in sicer. Na novo so se zaposlili: Buljan Slavica v Slavonskem Brodu, za dobo 3 mesecev zaradi pomoči v času koriščenja dopustov, Košar Angelca v Mariboru, Poljanšek Silva v Idriji, Ignjatovič Slavica v Banja Luki in Brnaca Marko na Rijeki, ki pa je po 14-ih dneh dela prenehala z delom. V prodajalni Koprivnica je prenehala z delom prodajalka Branka Gajski.

Z navedenimi spremembami znaša stanje zaposlenih ob koncu meseca 1383 oseb.

A. F.

Tov. STANKU MRAVLJE želimo ob odhodu v zaslužni pokoj obilo trdnega zdravja!

Poročili so se:

MARIJA KENDA, OLGA GALIČIČ in JANEZ ŠUBIC
Mnogo sreče na novi življenski poti!

vidi, da smo med hribi in gozdovi doma. Obstali smo v Metliki. Predstavljali smo si, da so ti kraji bolj daleč. Ugotavljali smo tudi, da se povsod manj zida in gradi kot pri nas. Se pozna, da ni industrije. Od blizu smo nad Metliko opazovali vinograde, ki kažejo na lep pridelek. Odločili smo se, da gremo še v Dolenjske toplice, nazaj v Novo mesto in že smo bili tam.

Navdušeni kopalci smo hiteli k bazenu. Večina se nas tam še ni kopalo. Drugih obiskovalcev je bilo malo, tako smo zavzeli ves bazen. Voda je imela 26°C. Skoraj tri ure smo se namakali, a še premalo. Radi bi podaljšali kopanje in težko smo se ločili od vabljivega bazena. Držali smo se reda in ob štirih popoldan smo bili vsi zbrani pri avtobusu. Tisti, ki se niso kopali, so se po svoje zabavali, saj je bila vsa družba zelo vesela. Ta kraj še želimo kdaj obiskati, predvsem zaradi kopanja. V Žužemberku smo si želeli ogledati grad, pa je bilo zaprto. Na nasprotnem bregu pa stoji kakih 40 metrov visok veličasten spomenik posvečen žrtvam NOB.

Poslavljali smo se od zelenih brajd z njihovimi zidanici. Videli smo še nadase hmelja, in na-

enkrat smo bili v Ljubljani. Preko Škofje Loke po naši lepi Poljanski dolini smo se vrnili v našo vsakdanjost.

Preživelimo smo lep dan. Med nami je bilo prijateljsko vzdušje in pozabili smo na svoje težave in delo v Alpini. Še si želimo takih izletov. Vodstvu sindikata se priporočamo, da nam v bodoče še omogoči tako poceni izlet.

ANICA RAMPRE

70 letnica gasilskega društva

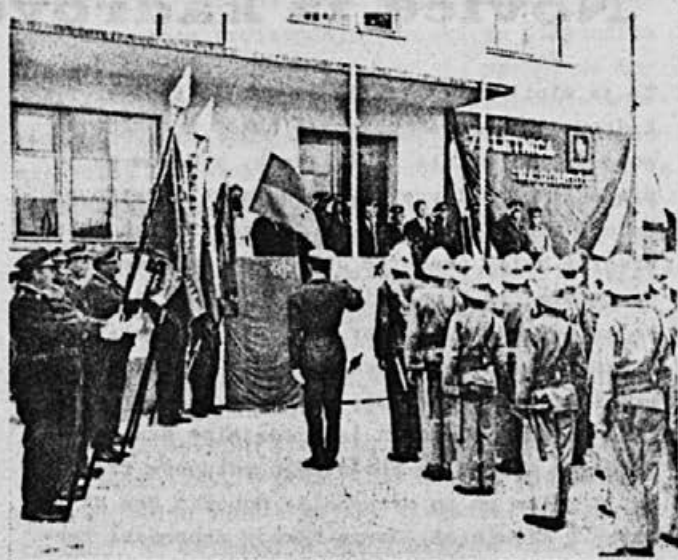
Na Dobračevi, pred gasilskim domom, je bila v nedeljo 18. julija 1971 slovesna proslava; gasilsko društvo Dobračeva je proslavljalo 70-letnico obstoja.

Zbralo se je mnogo gasilcev. Ne samo domačih in žirovskih, videli smo gasilce iz skoraj vseh društev Poljanske doline, Škofje Loke, kakor tudi iz ostalih okoliških društev.

Zbrali so se v lep sprevoz, ki ga je spremljala alpinska godba na pihala, ter narodne noše, ki so bile lepo poživile.

Proslavo je otvoril in vodil predsednik društva tovariš Štefan Kopač. Pozdravil je vse, ki so se udeležili slovesnosti. Posebej je pozdravil visoke goste: predsednika občinske skupščine Škofja Loka tov. Krvina, predstavnike občinske gasilske zveze Škofja Loka in predstavnike žirovskih podjetij - katerih udeležba nas je zelo počastila.

V programu, ki je nato sledil, so bili navzoči na kratko seznanjeni z delovanjem društva v vseh sedemdesetih letih. Povedano je bilo, da se je zavzetost in trud za uspešno delovanje čutila vseskozi. Leta 1901 je bilo društvo ustanovljeno. Že leta 1902 je bila kupljena ročna brizgalna, v naslednjih letih pa je bil zgrajen gasilski dom - sedanja orodjarna. Leta 1927 je bila nabavljena bencinska črpalka Rosenbaver. Med drugo svetovno vojno je mnogo članov sodelovalo v NOB, kot društvo samo pa je bilo precej prizadeto in je bil potreben po vojni precejšen trud, da se je društvo ponovno organiziralo in si uredilo pogoje za delovanje. 1952 leta je bila za potrebe dobračevskega gasilstva kupljena stavba od čevljarske zadrage žiri. Svoj prapor je društvo razvilo leta 1955. V naslednjih le-

tihi pa sta bili nabavljeni dve motorni brizgalni in to 800-litraska "Sora" za enoto na Dobračevi in 300-litraska "Savica" za vod Račeva. Poudarjen je bil viden napredek, ki ga je društvo doseglo v zadnjih letih. Nabavljena je bila nova sodna motorna brizgalna Volkswagen-Rosenbaver, gasilski avtomobil, električna sirena ter še nekaj druge gasilske opreme, kot so cevi, ročniki in drugo.

Sledili so pozdravni govori. Bili so polni pohvalnih in vzpodbudnih besed. Člani društva so bili zadovoljni, da njihov trud, delo in skrb za pomoč v nesreči le niso čisto nepomembni. Povedano pa je bilo tudi, da brez razumevanja in pomoči žirovskih podjetij, občinske gasilske zveze, kakor občanov, ne bi mogli delovati in je bila vsem izrečena zahvala in želja, da bi tudi v bodoče dobro sodelovali.

Predsednik občinske gasilske zveze je nato aktivnim članom društva podelil priznanja za dolgoletno službovanje v gasilstvu.

Ob zaključku smo šlišali zahvalo vsem, ki so sodelovali pri organizaciji in izvedbi proslave in ki so pripomogli, da smo visoko obletnico društva slovesno proslavili.

Lahko rečemo, da je proslava lepo uspela, kljub temu, da je bilo ves popoldan nebo sivo in temno in je med proslavo tudi deževalo. Vse je kazalo, da nam bo vreme pokvarilo tudi zabavo, ki je bila predvidena po proslavi. Pa ni bilo tako! Vreme se je izboljšalo, prišli so ljudje, prišla je dobra volja in v županovem kozolcu smo ob zvokih ansambla Čadež plesali pozno v noč; nekateri prav do jutra.

Letovali smo v umagu

Glavni del letnega dopusta je za nami. Srečali smo nekatere člane kolektiva, ki so del dopusta preživel v ZLATOROGU v Umagu. Hismo jim zastavljali posebnih vprašanj, želeli smo samo, da nam kar sami na kratko povedo kako se letovali.

JANA MAROVT
prešivalnica lahka

V počitniško naselje ZLATOROG grem z družino letovati skoraj vsako leto. Tam smo zelo zadovoljni in se vsi dobro počutimo. Letos smo bili še posebno zadovoljni s hrano in hitro postrežbo. Želim, če bo mogoče, da bi šli v Umag vrako leto.

GREGOR PUSTAVRIH
obrat Gorenja vas

Po tri urni vožnji smo srečno prispeli v Zlatorog in bili prijazno sprejeti.

Prve dni sonce ni preveč pripekalo, tako da smo se kar lahko privadili na morskno klimo.

Hrana je bila zelo dobra, tudi s postrežbo smo bili zelo zadovoljni. Plaža je že precej urejena in smo zlahka dobili prostor za sončenje. Če pa je sonce preveč pripekalo, smo se umaknili v borov gozdiček in uživali vonj dišečih igel.

Ob večerih smo se sprehajali in ogledovali vrtove ob weekendih privatnikov, ki so res občudovanja vredni. Zame in za mojo družino je bilo to letovanje res pravi oddih. Zato predvidevamo, da bi tudi prihodnje leto del dopusta preživel na morju.

ANTON SINK
obrat podplatne izdelave

Letos sem že tretjič s svojo družino preživel del dopusta v Umagu, ker se vsi zelo radi kopamo.

Se pa lahko tudi bolj posvetiš svoji družini, ko nimaš vsakodnevnih skrbi.

Postrežba v Zlatorogu je bila letos prav solidna, hrana je bila boljše in tudi več jo je bilo. Vreme je nekajkrat malo ponagajalo. Smo pa čas, ki ni bil primeren za kopanje izkoristili za malo daljše izlete. Tako smo si ogledali Pulo, Vrsar, Novigrad in Umag. Ob večerih smo šli na sprehod.

Največ časa smo preživel v vodi ali pa ga porabili za igre z otroci. Tudi družba je bila prav živahna in smo se lepo zabavali.

Če bom imel drugo leto možnost, bom še šel v Umag, saj me otroci že sedaj vprašujejo, če bomo še šli na morje.

Le tako se en teden res malo odpočiješ.

standard in narodni ponos

Po osvoboditvi ni bilo ne kruha, ne blaga, pa je vendar ob pomembnih dogodkih na vsaki hiši visela zastava.

Ko pa sedaj proslavljamo narodne praznike, lahko v žirih na prste proštujemo izobešene zastave. In še te so včasih takšne, da so bolj podobne starim cunjam.

Vprašujem se: ali je naš standard od osvoboditve sem tako padel, da si več ne moremo privoščiti niti zastave na hiši, ali pa je padla le narodna zavest.

Kaj, ko bi kaka trgovina začela poleg pohištva, gospodinjstkih aparatov, televizorjev, avtomobilov in vseh vrst tekstila ponujati še zastave - na kredit?

Ali pa se bodo morali zganiti pristojni organi in začeti vzbujaati narodno zavest s pomočjo sodnika za prekrške?

Vprašanja pripombe odgovori

Uredniški odbor je postavil tov. ERNESTU MLA KARJU, članu sveta za urbanizem SOB Šk. Loka naslednje vprašanje:

- Glede na to, da je bilo med občani in tudi v našem glasilu precej zanimanja za predlog zazidalnega načrta, nas zanima, kako je za deva rešena? -

O d g o v o r :

Skupščina občine Škofja Loka je na predlog sveta za urbanizem na 23. seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti, dne 30. junija 1971 sprejela "Odlok o potrditvi zazidalnega načrta ŽIRI" in "Odlok o razglasitvi splošne prepovedi graditve in prepovedi parcelacije zemljišč na območju vzhodno od zadružnega doma v Žireh," objavljenim v Ur. vestniku Gorenjske št. 17/71 in 18/71 v naslednjem besedilu:

182.

Na podlagi 12. in 13. člena Zakona o urbanističnem planiranju (Ur. l. SRS, št. 16/67) in 81. člena statuta občine Škofja Loka je skupščina občine Škofja Loka na 23. seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti, dne 30. junija 1971 sprejela

O D L O K

o potrditvi zazidalnega načrta ŽIRI

1. člen

S tem odlokom se potrdi zazidalni načrt ŽIRI za območje severno in severovzhodno od zadružnega doma, ki ga je izdelal Urbanistični zavod PA Ljubljana. Zazidalni načrt obsega programski del in arhitektonski del s pravilnikom za izvajanje zazidalnega načrta.

2. člen

Gradnja objektov, komunalnih naprav in ureditev zemljiškega kompleksa je možna le v skladu s tem zazidalnim načrtom.

3. člen

Spremembe in dopolnitve zazidalnega načrta odobrava občinska skupščina po postopku, ki je predpisana z 10., 11., 12. in 13. členom Zakona o urbanističnem planiranju (Ur. l. SRS, št. 16/67). Svet za urbanizem in komunalo pri skupščini občine Škofja Loka lahko dovoli manjše odmike od sprejetega zazidalnega načrta glede posameznih objektov od komunalnih naprav v smislu določil 2. odstavka 15. člena zakona o urbanističnem planiranju.

4. člen

Nadzorstvo nad izvajanjem zazidalnega načrta in odloka opravlja občinska urbanistična inšpekcija.

5. člen

Zazidalni načrt je na vpogled občanom, državnim organom in organizacijam pri upravnem organu, pristojnem za urbanizem skupščine občine Škofja Loka in v urbanistični posvetovalnici Mestni trg 38, Škofja Loka v uradnih dneh.

6. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Ur. vestniku Gorenjske.

Št.: 350-o2/70

Škofja Loka: 30. junija 1971

Predsednik
Zdravko Krvina l.r.

190.

Na podlagi 6. in 16. člena zakona o urbanističnem planiranju (Uradni list SRS, št. 16/67) in 81. člena statuta občine Škofja Loka je skupščina občine Škofja Loka na skupni seji, obeh zborov dne 30. junija 1971 sprejela

O D L O K

o razglasitvi splošne prepovedi graditve in prepovedi parcelacije zemljišč na območju vzhodno od zadružnega doma v Žireh

1. člen

Do sprejetja zazidalnega načrta za območje vzhodno od zadružnega doma v Žireh, za soseske S 3, S 4, S 9, se razglasi splošna prepoved graditve in parcelacije zemljišč.

2. člen

Grafični prikaz območja iz 1. člena je razviden iz priloge, ki je sestavni del tega odloka.

Grafični prikaz je na vpogled občanom, državnim organom in organizacijam pri upravnem organu, pristojnem za urbanizem skupščine občine Škofja Loka in v urbanistični posvetovalnici Mestni trg 38, Škofja Loka v uradnih dneh.

3. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem vestniku Gorenjske.

Številka: 350-o6/71

Škofja Loka, 30. junija 1971

Predsednik
Zdravko Krvina l.r.

"DELO, ŽIVLJENJE" je glasilo tovarne obutve
ALPINA ŽIRI

Ureja ga uredniški odbor:
MARIJA KASTELEC
VLADIMIR PIVK
ALFONZ ZAJEC
ANTON ŽAKELJ
ERNEST DEMŠAR
MILAN MOČNIK
STOJAN PERTOVT - odgovorni urednik
MAJDA JESENKO - glavni urednik

Izhaja mesečno. Naklada 1300 izvodov.

Žiri, dne 15.8. 1971

Tisk Delavska univerza Kranj

Preventivni ukrepi in napotki bolnikom s krčnimi žilami

Pisali smo že o nastanku in zdravljenju krčnih žil ali strokovno varic. Povedali smo, da je nastanek krčnih žil dedno pogojen in neglede na te osebne lastnosti slehernega posameznega človeka imajo pri nastajanju krčnih žil svojo vlogo vse tiste okoliščine, zaradi katerih pride do zastoja krvnega obtoka v golenjih dovodnicah. Kot smo povedali, mednje sodijo: stoječi poklic, splošna telesna lenobnost, zastoj krvi v trebušni votlini zaradi dolgotrajne zapeke, nosečnost, zadržane podveze idr.

Potemtakem vsak član delovnega kolektiva, čigar narava poklica zahteva daljšo stoji ima možnosti in je potencialni kandidat, da zbolí zaradi motenj krvnega obtoka v spodnjih okončinah. Zato je potrebno misliti na to možnost in ukrepati čimprej posebno pri tistih osebah, ki dalj časa stojijo in tudi pri tistih, katerih starši bolujejo za krčnimi žilami, ker so te skupine najbolj ogrožene. Torej bistveno je misliti na to bolezen takoj, ko se pojavijo znaki napetosti, stiskanja, teže, krčev in bolečin v mečah, čeprav ni nobenih vidnih znakov.

Preventivni ukrepi proti nastajanju in razvijanju krčnih žil bi bili naslednji:

- a) zdrav način življenja ob zadostnem telesnem gibanju, gojenje športov, pravilno razporejeni in dobro izkoriščeni počitki, posebno v poklicih, ki terjajo daljšo stoji.
- b) V nosečnosti so mehanski in hormonski vplivi pomembni vzrok za nastajanje krčnih žil, obremenitev spodnjih okončin je večja kot sicer, zato so možnosti za razvoj krčnih žil večje. Vsaka nosečnost pomeni novo nevarnost od krčnih žil. Zato je ravno v nosečnosti nujno potreben zdrav način življenja, pravilna prehrana in zadostno telesno gibanje.
- c) Pri vseh poklicih, ki terjajo daljšo stoji, posebej če gre za ženske, je potrebno, da se delajo razbremenilne vaje (hoja po prstih v odmorih, doma pa tkz. "vožnja s kolesom"). Na delovnem mestu pa je nujno potrebno nositi čevlje s srednje visoko peto.
- d) V primerih, kjer gre za povečano telesno težo (idealna telesna teža odgovarja številu centimetrov telesne višine nad 100: npr. če je oseba visoka 170 cm, je idealna teža 70 kg),

potrebno je ukreniti vse, da bi shujšali. Uživati je treba čim več sadja in zelenjave, odpovedati se sladkorju in močnatim jedem (kruh, testenine) ter maščobam.

- e) Pogostokrat so krčne žile kombinirane z drugimi deformacijami bodisi stopala ali goleni. Razumljivo je, da je takrat nujno potrebno nositi ortopedске vložke za stopala in posvetiti se z ortopedom.
- f) Vsaka oseba nad 25 letom starosti, ki ima subjektivne težave v spodnjih okončinah se mora vsaj enkrat letno pregledati pri zdravniku.
- g) Preventivno jemanje zdravil, ki vplivajo na drobno ožilje spodnjih okončin v smislu normaliziranja in utrjevanja žilne stene. Taka zdravila (katere nam predpiše zdravnik) so potrebna posebej osebam, katere imajo začetne težave kot so občutki stiskanja, napetosti, teže in bolečin v spodnjih okončinah brez vidnih znakov razširjenja ven. Omenjena zdravila je potrebno jemati neprekinjeno vsaj 6 tednov v teku enega leta, v nasprotnem ne bodo dosegli zaželenega efekta.

Če gre za razvito bolezensko sliko varikoznega sindroma (razširjene vene, spremembe na koži goleni v obliki atrofije, spremembe v barvi kože, golenja razjeda zaradi motenj krvnega obtoka idr.) je nujno potrebno čimprej k zdravniku, ker je zdravljenje takih bolnikov dolgotrajno in se ne sme zgoditi, da nekateri bolniki v času zdravljenja obupajo ne zavedajoč se, zelo hudih posledic, ki se lahko razvijejo. Posebno je važno poudariti, da je potrebno povijanje goleni z elastičnim kompresijskim povojem, ki nam ga praktično pokaže zdravnik, da nebi z nestrokovnim povijanjem še bolj zavrlí krvnega obtoka. Kompresijski elastični povoj povijemo zjutraj, še predno vstanemo iz postelje in ne šele nekaj časa potem, ko so razširjene dovodnice že spet močno napolnjene s krvjo.

Elastične nogavice niso primerne in sicer zato, ker se z njimi ne more doseči enakomerna kompresija, ker lahko nogavica na nekaterih mestih popusti tako, da dosežemo celo nasproten efekt od zaželenega. In še na koncu tega sestavka želim dati nekaj napotkov glede ukrepov pri zdravljenju golenje razjede. Bolniki pogosto uporabljajo različne domače pripravke

(arnika, hermelika idr.). Za obkladke in izpiranje ter mazila z različnimi primesmi po katerih se večkrat pojavljajo alergični pojavi. Ravno tako, popolnoma zgrešeno, pogosto uporabljajo razna mazila, ki vsebujejo kortikosteroide (hormoni nadledvične žleze) in ki imajo negativen vpliv na zdravljenje golenje razjede. Pogosto ta zdravila kupujejo v lekarni brez recepta in brez posvetovanja z zdravnikom.

Torej mazila kot so Hydrocycilin, Hydrocortison, Synalar, Locacorten, Ultralan idr. negativno vplivajo na golenje razjede, ker zavirajo zaraščanje rane. Prav tako je hudo zgrešeno, če bolnik po lastni presoji zdravi golenje razjede in kupuje različna mazila. Mora torej prihajati na ambulantne kontrole zaradi posveta, nadaljnjega predpisovanja najprimernejših zdravil in vsakokratne obdelave golenje razjede. Bolnik se mora zavedati da golenja razjeda na okončini s prizadeto cirkulacijo ni enkratni pojav, ki ozdravljen ne terja nobene skrbi več. Nasprotno, cirkulacijske motnje ostanejo in možnost ponovitve razjede, tudi ob najmanjši poškodbi, vnetju ali podobnem je vedno prisotna.

LJUBO BOREM
dr. med.

Lastniki motornih vozil ali poznate nove predpise?

Lastnik motornega vozila mora obvezno odjaviti registrirano vozila v naslednjih primerih:

1. če ni v predpisanem roku zahteval podaljšanja veljavnosti prometnega dovoljenja;
2. če spremeni stalno prebivališče izven občine;
3. če je vozilo uničeno, odpisano ali odavojeno (n.pr. prodano ali podarjeno);

Motorno vozilo je treba odjaviti v 15 dneh od dneva, ko je nastopilo eno izmed dejstev navedenih pod točko 1 do 3.

Odjava se vloži pri Oddelku za notranje zadeve Skupščine občine Škofja Loka, za območje Krajevne skupnosti Žiri pa na Krajevni uradi Žiri.

Predpisane tiskovine dobite s sprejemni pisarni SO Škofja Loka in na Krajevni uradi Žiri. Odjava mora biti kolkovana z din 1.- upravne takse.

Zagrožena je denarna kazen v znesku od 30 do 300 din ali zapor do 30 dni za lastnika motornega vozila, če v predpisanem roku motornega vozila ne odjavi.

Salon likovnih samorastnikov

Jugoslavije

V teh dneh je v avlah osnovne šole v Trebnjem odprta zanimiva razstava - razstavljajo likovni samorastniki Jugoslavije.

Otvoritev SALONA LIKOVNIH SAMORASTNIKOV JUGOSLAVIJE (tako se razstava imenuje), je bila v soboto 7. avgusta. Po uvodnih besedah je o umetnikih govoril prof. Zoran Kržišnik, ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani in opisal njihovo delo in pomen. Sledil je koncertni program.

Razstava, ki smo jo nato ogledali je obsežna, saj na njej sodeluje s svojimi deli preko 40 umetnikov iz vse Jugoslavije. Med njimi so znana imena kot so JAKI, GENERALIĆ, BUKTENICA, MAGYAR, PLEMELJ in drugi. Razstavljata pa tudi dva žirovska slikarja in to JOŽE PETERNELJ in KONRAD PETERNELJ.

Strokovne ocene ne morem dati, ker premalo poznam to umetnost. Sem pa razstavo z zanimanjem in pozorno ogledala in lahko rečem, da mi je bila zelo všeč. Vsako delo ima svoje značilnosti in je po svoje zanimivo.

Vsem žirovcem, ki smo si ogledali SALON so bile zelo všeč razstavljene slike naših dveh slikarjev. Pa ne samo nam, tudi od drugih obiskovalcev smo slišali zelo pohvalne besede.

SALON v Trebnjem bo odprt do 26. avgusta in kdor ima priliko, naj si ga ogleda. Mislim, da mu ne bo žal.

M. J.

— Pazi na cestah, ko je tak promet!
— Da ne bom prišla pod avto?
— Ne samo pod avto, tudi v avtu je nevarno.

Šumadija nas je ponovno sprejela

Minilo je 30 let, ko je "nadčlovek" začel z nasilno germanizacijo naše lepe slovenske zemlje. Okupator je začel z množičnim izseljevanjem zavednih Slovencev. Prvi transporti so bili namenjeni v Srbijo in Hrvaško. V prvem in drugem valu transportov v ti dve deželi je bilo poslanih nekaj čez 17.000 zavednih Slovencev.

"Obstoji mnogo načinov, da se ljudje med seboj zbližajo", piše "Naša komuna" iz Smederevske Palanke, "ali ničesar ni tako trajno, kakor priateljstvo vzniklo v trenutkih težkih ljudskih nesreč. Okupatorski dnevi minule vojne so zbližali ljudi iz oddaljenih mest naše dežele in jim pokazali, da je človeku najtrdnjša opora in pomoč. Ljudje so se razumeli, se živeli v dane pogoje in pomanjkanje ter napregli vse sile, da prežive ta neugodni čas."

Smederevsko Palanko nas je obiskalo okoli 60 bivših pregnancev in 10 predstavnikov občine Škofja Loka in gospodarskih predstavnikov s predsednikom Zdravkom Krvinom na čelu.

Dne 7. julija zjutraj so nas na peronu železniške postaje Beograd slovesno pričakali predstavniki občine in vidnejši meščani Smederevske Palanke. Vstopili smo v "Centroturistov" avtobus, nakar je kolona avtomobilov odbrzela do Selevca, prve vasi v občini Palanka, kjer nas je trikrat preletelo letalo z napisom "dobrodošli". Tu nam je kmetijska zadruga "Zadrugar" priredila slavnosten zajtrk, ki bi ga zaradi obilice jedi in pečenih odojkov prej prištevali k svatovskemu obedu. Tudi sončnega močnega vina ni primanjkovalo. Selevac je velika vas z okrog 1700 gospodarstvi, od katerih jih je nekaj čez 200 v kooperaciji

s kmetijsko zadrugoj šteje pa čez 6.000 prebivalcev, čeprav se jih je 3.000 odselilo v industrijo - največ v Smederevsko Palanko. Po številu prebivalcev prekaša to vas samo še sosednja Azanja, ki šteje nekaj čez 8.000 prebivalcev. Za naše slovenske pojme so to zelo visoke številke. Naše slovenske vasi štejejo kvečjemu po nekaj sto prebivalcev. Kmetijstvo v Selevcu dosega pomembne rezultate. Uvajajo najmodernejše agrotehnične ukrepe. Imajo obrat za vzrejo perutnine s kapaciteto 55.000 komadov in še kolikor jih vzredijo kooperanti. Svoje pridelke prodajajo direktno v svojih prodajalnah v Beogradu, zalagajo pa tudi nekaj največjih beograjskih hotelov. S tem so se izognili posrednikov in se s svojo lastno ceno neposredno približali potrošniku. Vas ima tri osnovne šole, v načrtu pa imajo izgradnjo ene same, ki bi ustrezala sodobnemu po-

uku. Pred tremi leti so s pomočjo občine Palanke asfaltirali cesto od Palanke do Selevca in še naprej do avtoceste proti Smederevu. Prej je bila cestav v deževnih dneh neprehodna, kaj šele prevozna. Sedaj pa že tudi v marsikaterem dvorišču stoji osebni avtomobil. Dohodek kmeta kooperanta ne zaostaja za dohodkom industrij -skega delavca in ga v mnogih primerih celo prekaša. Za lansko leto je po letni bilanci kmetijska zadruga izplačala kooperantom povprečno še nekaj nad 2.500 din dobička, kar v naši jugoslovanski kmetijski anarhiji ni moč prezreti. Kolona avtomobilov z milico na čelu je nadaljevala pot po valoviti pokrajini, ki nas je spremljala že vse skozi od Beograda proti Palanki. Nasproti vozeča vozila so se nam zaradi častnega spremstva milice umikala in nam delala prosto pot. Okoli poldneva so našo kolono slovesno pričakali meščani Palanke pred novim, modernim in velikim poslopjem občinske skupščine.

SMEDEREVSKA PALANKA
- staro se umika novemu

Veselega snidenja ni bilo ne konca ne kraja. Vsak domačin se je oprijel svojega gosta, ki je bil pri njem v času pregnanstva. V dvorani občinske skupščine pa je bil tudi uraden sprejem, kjer nam je predsednik občine Stanimir Ivanović izrekel dobrodošlico. Za gostoljubnost se je zahvalil predstavnik pregnancev Valentin Razinger iz Žirovnice in predsednik občine Škofja Loka Zdravko Krvin. Po uradnem sprejemu so nam razdelili značke, knjižico z zgodovino Smederevske Palanke, prospekte in druge spominke ob 950 letnici Smederevske Palanke. Popoldne ob 17 uri so nas gostitelji popeljali na ogled Topole in Arandelovca. Zopet je brzela kolona avtomobilov s spremstvom skozi šumadijske vasi, mimo vinogradov, pravkar po-

žetih polj zlatorumene pšenice, koruze, nasa - dov vrtnin in gozdičkov. Pozdravljale so nas roke kmetov na poljih in cesti. In že smo bili po polurni vožnji v Topoli. Topola z okolico spominja na herojsko obdobje Srbije v njeni burni zgodovini, je spomin na prvo srbsko vstajo proti Turkom, ki jo je vodil Karadjordje Petrović (Kara Djordje = Črni Jurij). To svobodno ozemlje je trajalo od 1804. do 1813. leta in je imelo sedež v Topoli, kjer je bil Karadjordje knez. Predniki Karadjordja so se v Kamenico (kot se je nekoč imenovala Topola) doselili 1781. leta iz Sandjaka odnosno Črne gore.

Iz mesta Topole smo se peljali skozi nacionalni park na Oplenac, kjer stoji veličastna cerkev z mavzolejem Karadjordjev. Cerkev na Oplencu je bila dokončana 1930. leta. Stoji na gričku nad Topolo odkoder je lep razgled po Šumadiji. Cerkev je zunaj obložena z belim marmorjem iz Venčaca iz bližine Topole. V cerkveni krpti pod belim marmorjem ležita Karadjordje in kralj Peter I., v spodnjih prostorih pod cerkveno ladjo pa tudi ostali člani rodovine Karadjordjevićev. Sama cerkvena ladja s kupolami in spodnji prostori mavzoleja je obložena s preko 22.000 m² mozaika s preko 2.000 barvnimi odtenki, med katerimi so tudi zlati in srebrni. Ves mozaik je izdelalo največje kemično-barvno podjetje Bayer iz Nemčije. Mozaik pa so polagali najboljši jugoslovanski in nemški strokovnjaki - umetniki. Samo delo pa je trajalo kar dve desetletji. Sam mozaik predstavlja edinstveno delo v svetu. Posamezne slike v mozaiku predstavljajo kopije najboljših srednjeveških fresk samostanov in zadužbin Srbije in Makedonije in predstavlja veliko kulturno-zgodovinsko vrednost. Cerkev in ogromen park spadata pod nacionalno spomeniško varstvo. Na povratku v Topolo smo se peljali mimo Karadjordjeve hiše, cerkvice, vojašnice in edinega njegovega spomenika.

Po ogledu Topole smo pot nadaljevali mimo Venčaca, kjer lomijo sloviti beli marmor do Aranđelovca. Mesto ima eno samo večkilometrsko dolgo ulico, katero zlobneži imenujejo "ženski jezik". Mesto je nekakšno klimatsko okrevanje - šče, ima izvir mineralne vode in ogromen, lepo negovan park, kakršnega je težko najti v svetu. V parku so razstavljene skulpture priznanih umetnikov kiparjev. Tu se nahaja vsako leto kolonija priznanih svetovnih kiparjev. Noč se je že spustila, ko smo bili priče glasbeno-vokalnega koncerta RTV Beograd, ki so ga direktno prenašali. Nismo se smeli dolgo zadržati, kajti čakal nas je še zanimiv in naporen drugi dan. Morali smo se posloviti in se odpeljati nazaj v Palanko, nazaj preko Topole, ne glede na to,

da nam je malo pred Topolo avtobus odpovedal poslušnost. Z malo nejevolje je šoferju uspelo zamenjati cev za dovod goriva in motor je takoj nato zopet zadovoljno mimral svojo nase.

Karadjordjev mavzolej na Oplencu

Drugi dan dopoldan je bil na sporedu ogled podjetij Palanke. Najprej je bil na vrsti ogled trikotarže "Olga Milošević", s katero poslovno sodeluje tudi "Etiketa" Žiri in "Gorenjska predilnica" iz Škofje Loke. Zaposluje 550 delavcev, od tega 90% žensk. Ustvarja 4 milijarde dinarjev bruto produkta. Svoje izdelke prodaja v Beograd in Banat, eno tretjino pa tudi izvažajo. V podjetju je bil red in disciplina in tudi delovni učinek delavcev je bil na primerni višini. Edino stroji niso bili najmodernejši. Po ogledu so nam priredili skromen napitek. Vsakemu udeležencu pa so veličodušno podarili lep zimski šal.

Avtobus nas je nato potegnil na ogled tovarne železniških vozil, opreme in metalnih konstrukcij "GOŠA". Podjetje zaposluje 3.700 delavcev in ustvarja 32 milijard bruto produkta letno. Letno izdelujejo povprečno 1.100 potniški vagonov vseh vrst in 1.500 tovornih vagonov. Izdelujejo tudi prikolice za tovornjake in karoserije ter ohišja za avtobuse, prikolice, spalnike in za osebne avtomobile. Trenutno pa so imeli izdelanih tudi nekaj srednjih containerjev s 6 m dolžine, po naročilu pa izdelujejo tudi manjše in večje. Nadalje izdelujejo tudi vse vrste metalnih konstrukcij od mostov do orjaških krovnih konstrukcij in težkih pregrad za hidroelektrarne. Mimogrede naj omenim, da je most "Gazela" preko Save, ki je bil izročen prometu za praznik republike preteklo leto, izdelek te tovarne.

Mnogokaj je videti, nemogoče, da bi vse zapisal. Nemogoče je primerjati izdelek "Alpine", ki meri v dolžino le 20 do 40 cm z izdelkom "Goše", ki

meri 6, 12, 20, 50 ali pa celo 200 do 300 metrov.

Ura se je že krepko premaknila čez poldan, ko smo obiskali še Inštitut za vrtnarstvo. Zmanjkalo nam je že časa, zato smo si le malce ogledali poskusno vrtnarijo, vso nizko zastekleno. Po površini pa je približno enaka kot naša nova proizvodna hala. V hladnih dneh jo ogrevajo. Vsa površina je bila zasajena s paradižnikom, ki je bil poln dozorevajočih plodov. Posebnost tega paradižnika je, da raste brez trohice zemlje. Na izravnano podlago mrtvice so nasuli 50 cm navadnega proda - vodnega gramoza. Po vsej dolžini in širini pa so speljane cevi, ki dovajajo hranljivo vodno raztopino do rastlin. Vsak dan to raztopino kontrolirajo in ji dodajo ustrezno mineralno hranivo. Rastline pa imajo korenine kar v prod in se v ničemer ne pritožujejo, da rastejo in obilno rode brez sodelovanja zemlje. Prve take praktične preizkuse so uspešno delali Amfičani, ko so bili brez zelenjave za svojo vojsko na pustih otokih Pacifika, le da so Amerikanci uporabljali delno razsoljeno morsko vodo. Ves paradižnik institut uspešno prodaja na mestni tržnici po dnevni ceni, ki je februarja 5.- din, marca 4.- din, poleti pa 2.- din za kilogram. Večina plodov je brez semena, ker v zaprtih prostorih veter in čebele ne morejo izvršiti oplojevanja.

Ob 18 uri pa so se v občinski skupščini najvišji predstavniki obeh občin dogovorili o gospodarskem, kulturnem, prosvetnem in tehničnem delovanju občin Škofja Loka in Smederevska Palanka. Za še hitrejši ekonomsko-gospodarski in kulturni razvoj obeh občin in v cilju bratskega sodelovanja obeh narodov - Slovencev in Srbov. Ta temelj so postavili že slovenski pregnanci, katere Palančani štejejo skoraj za svoje in jih imenujejo Palančke Slovence.

Zvečer pa so nam na Kiseljaku, kjer je izvor mineralne vode, priredili skupno večerjo. Manjkalo ni tudi kulturno-zabavnega sporeda. Predstavniki obeh občin so si izmenjali darila, umetniški oljnatí sliki Škofje Loke in Palanke ter knjige za knjižnice. Veselega in prijetnega kramljanja z gostitelji ni bilo ne konca ne kraja, vendar je bilo treba misliti tudi na spanje.

Drugi dan, ob 10. uri dopoldan so nam priredili gostitelji v dvorani občinske skupščine še poslovilno slovesnost, kjer so nam pripeli šopke, najstarejši udeleženci pregnanci in predstavniki pa so dobili še šopke cvetja. Nato so nas odpeljali še na Kudrečko jezero pri Palanki. Slovo od gostiteljev je bilo ganljivo. Popeljali so nas še na Kusadačko jezero in na jezero pri Pružatovcu nedaleč od Mladenovca. Vsa ta jezera so umetno zajezena in služijo obenem kot obramba pred nenadnimi poplavamí in za^{na} makanje v sušnih obdobjih.

Od tu smo se povzpeli tudi na Kosmaj, kjer stoji veličasten spomenik, visok precej čez 30 metrov. Armirano - betonski elementi predstavljajo razcveteli cvet kot simbol ljudske revolucije. Na Kosmajú so se snovale prve partizanske enote. Na enem vrhu Kosmaja pa je zasnovana tudi zračna obramba Beograda. V bližnjem kosmajskem domu so nas postregli tudi s kosilom, ki je trajalo cele štiri ure, tako, da smo bili za lep ogled Avale in Beograda še na tesnem. Tu smo se poslovili od uradnih gostiteljev, ki so potovali z nami, poslovil pa se je tudi komandir milice, ki je vseskozi vodil avtokolono. Na Avalo smo se pripeljali že zvečer in si ogledali spomenik Neznanege junaka. Nekaj se nas je tudi povzpelo na telekomunikacijski stolp, ki je visok z anteno 195 metrov. Z razgledne ploščadi nad restavracijo na višini 130 metrov je bil lep razgled na luči Beograda. Škoda le, da nismo uhiteli dneva in bi bil razgled še lepši. Vodič avtobusa nam je še bežno razkazal Beograd in že smo bili na železniški postaji. Tu smo po zaslugi predstavnice "Transturista" vstopili v spalnice in odpotovali domov proti Ljubljani.

V vlaku smo še bežno premlevali doživetja teh dni. In tudi časnikar "Gorenjskega glasa", ki je bil vso pot z nami je urejeval svoje zapiske. Škoda le, da se mnogim zaradi prevelike vneme in majhnih nepeljivosti niso posrečili vsi fotozapiski. Domov smo se vrnili z zavestjo, da se je pot bratstva in enotnosti lepo dokončala. Gostiteljem pa kličemo nasvidenje oktobra v Škofji Loki.

IVAN REVEN

- Prehitro ste vozili, tovariši!
- Kje pa sploh sem?
- Na številki 32.
- V bolnici ali jetnišnici?

